

De blauw gevleugelde woorden van Johan Taal

Een interview met Johan Taal over Resonans en Basalt

Door Karen Castillo Gosker

Nostalgisch terugblikken na een prachtige loopbaan van 43 jaar in het Speciaal Onderwijs, Johan Taal doet er liever niet aan. 'Dat gebeurt allemaal al zo vaak met oude mensen, terwijl het juist interessanter is om vooruit te kijken', zo zegt hij zelf. Vooruitkijken wil hij dus, ook tijdens zijn afscheid. Drie woorden horen daarbij; vertrouwen, verbinden en vernieuwen. Dus als ik hem vraag om een interview als laatste toegift, dan wil deze inmiddels oud-bestuurder van Resonans het accent leggen op de toekomst. Omdat je niet vooruit kunt zonder je verleden te kennen en het gezamenlijk verhaal van Basalt en Resonans een lange geschiedenis kent die kenmerkend is voor hoe wij ook vandaag nog grensverleggend met elkaar samenwerken, blijkt Johan Taal toch bereid voor een laatste terugblik.

Dit bevlogen verhaal heeft blauwe vleugels

'Voordat het over mijn loopbaan kan gaan, moet het eerst over het verhaal gaan dat verbonden is met het verhaal van Maurice Maeterlinck, l'Oiseau Bleu oftewel De Blauwe Vogel. Dit verhaal is al sinds de jaren 40 van de vorige eeuw in ons land verbonden aan kinderen met een beperking en het Mytyl- en Tytylonderwijs, vernoemd naar de twee kinderen Mytyl en Tytyl, de hoofdpersonen uit het verhaal. We hebben in Nederland Mytylscholen, een aantal met daar aan toegevoegde Tytylafdelingen en Tytylscholen. Mytyl verwijst naar lichamelijk gehandicapte kinderen en Tytyl naar (ernstig) meervoudig gehandicapte kinderen. De essentie van het verhaal van De Blauwe Vogel luidt; geef het beste van jezelf, om het beste bij een ander tot ontwikkeling te brengen. Die boodschap heeft tot de dag van vandaag grote betekenis in de wereld van het speciaal onderwijs. Verwijzingen naar dit verhaal zal je op veel plaatsen in het speciaal onderwijs terugvinden. Zo ligt de school De Thermiek in Leiden aan de Blauwe Vogelweg.'

'Alle mensen die een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan mijn loopbaan ontvingen een blauwe vogel als aandenken. Natuurlijk moest daar een persoonlijk dankwoord bij tijdens mijn afscheid. Dat liep even anders. Mijn wonderlijke digitale afscheid resulteerde in een reeks van 20 korte sprekers, in de normale omstandigheden waren dat er misschien maar 4 geweest. Ik heb de vogels bij alle mensen aan de deur afgegeven. Hier zit een dankbaar mens.'

De oorsprong van het Speciaal Onderwijs

'Het speciaal onderwijs voor onze doelgroep kreeg in Delft zijn eerste vorm door de uitbraak van polio in 1957. Het Revalidatiecentrum Delft, gelegen aan de Paardenmarkt, kreeg te maken met kinderen met polio. Deze kinderen ontvingen bijzonder intensieve therapie. Uit nood begon het revalidatiecentrum een klasje voor deze kinderen zodat ook zij gewoon onderwijs konden blijven ontvangen. In januari van 1959 waren er zo veel kinderen dat dit onderwijs niet meer uit kon met een provisorisch klasje, zodoende ontstond de Mytylschool Delft. De school groeide en de revalidatie groeide. In 1967 werd het gebouw aan de Buitenhofdreef betrokken, waar nu Basalt Delft zit, door de revalidatie en de school. In 1982 kreeg de Mytylschool Delft de naam Maurice Maeterlinckschool, naar de schrijver van de Blauwe Vogel. Hans Borghstede bestuurde naast Revalidatiecentrum Delft en omstreken ook de

Maurice Maeterlinckschool. Toen het Revalidatiecentrum Delft fuseerde met Sophia Revalidatie in 1991 ging de Maurice Maeterlinckschool daar automatisch in mee, al sinds 1957 was het speciaal onderwijs op natuurlijke wijze stevig ingebed in de zorg. Ik was in 1991 adjunct-directeur van de Maurice Maeterlinckschool en startte daar mijn reis naar een vernieuwing van deze structuur; een zelfstandige Maurice Maeterlinckschool verbonden met de zorg, integraal samenwerkend vanuit vertrouwen.'

Vanuit een zelfstandige stichting zou de Maurice Maeterlinckschool bestuurd worden. Zo trokken wij het onderwijs los van de zorg. Het bestuur was ontstemd, ik werd fiks de les gelezen. De school lag hen na aan het hart, ooit door hen opgericht. Er was geen denken aan, de school moest mee in de fusie en zo geschiedde. In 1994 werd ik directeur van de Maurice Maeterlinckschool en de jaren verstreken, de plannen hielden stand.'

Onderwijs en zorg, autonoom verbonden

'11 september 2001, een datum die iedereen zo goed onthoudt om andere redenen, markeerde voor mij iets heel anders. Ik was die dag op een kantoor in Babylon in Den Haag met Hans Borghstede, Loek Verdegaal, directeur van de Witte Vogel en Hans Waardenburg, de bestuurder van de Witte Vogel als onderdeel van Middin. Wij maakten plannen om de Maurice Maeterlinckschool te ontvlechten van Sophia Revalidatie en de Witte Vogel te ontvlechten van Middin. De nieuwe stichting werd gevormd en kreeg de naam SOMETZ, op 1 januari 2005 was het zo ver. In de naam SOMETZ vind je 'SO' van Sophia en 'METZ' van Steinmetz, de voorganger van Middin. Maar veel belangrijker was de acroniem 'Speciaal Onderwijs MET Zorg'. Hans Borghstede en Hans Waardenburg bestuurden samen in eerste instantie de stichting, dit verschoof met de jaren. Het bestuur vervulde steeds meer de toezichhoudende rol en Loek en ik schoven steeds meer op naar de bestuurdersrol. Op 1 januari 2011 sloot ook de Keerkring uit Zoetermeer bij ons aan, een school met Zeer Moeilijk Lerende (ZML) kinderen. De nieuwe naam van de stichting werd RESPONZ, 'REgionaal Speciaal ONderwijs met Zorg', en de bestuurdersrol mocht ik vervullen.'

Basalt en Resonans, ze ontstonden gelijktijdig

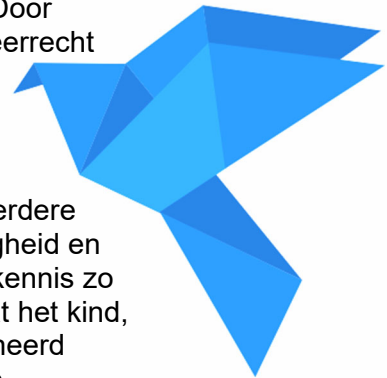
'In 2014 kregen wij met 'passend onderwijs' te maken, een grote verandering in het speciaal onderwijs. Ik ontmoette Iepe Roosjen, bestuurder van de Stichting Speciaal Onderwijs Leiden (SSOL). Hij werkte samen met de Thermiek, verbonden aan het Rijnlands Revalidatie Centrum. Onze stichting was natuurlijk verbonden aan Sophia Revalidatie. Daarnaast waren aan onze beide stichtingen drie ZML-scholen verbonden, twee bij SSOL en één bij RESPONZ. Onze overeenkomsten toonden ons een logisch vervolg om geclusterd in twee sectoren Mytyl- Tytyl- en de ZML-scholen verder te gaan. Op 1 januari 2019 ontstond, gelijk met het ontstaan van Basalt, Resonans. Iepe en ik werden samen de bestuurders. Al vanaf het allereerste moment in 1957 is samenwerking tussen de revalidatie en het speciaal onderwijs een rode draad. Hoe onze wegen ook lopen, wij zijn verbonden. Op 22 december 2020 tekenden wij de samenwerking opnieuw, ditmaal tussen Basalt en Resonans. Zodat leerlingen en revalidanten een volledig pakket kunnen ontvangen van onderwijs en zorg.'

De pedagoog en de dokter

'Aan de basis van beide organisaties is de visie bepalend voor het vervolg. Sinds de start in 1957 was het de dokter die bepaalde, de visie komt dan tot stand door het medisch model. Een leerkracht werkt vanuit de pedagogiek. Concreet leidt dit tot de keuze om te werken vanuit de mogelijkheden van het kind. Pedagogen zijn

optimisten, wij zijn het aan iedere leerling verplicht om te zoeken naar mogelijkheden, naar kwaliteiten, talenten en ontwikkelmogelijkheden. Dat is een wezenlijk andere invalshoek dan een medisch behandelplan. De dokter is altijd nodig, maar wij werken samen door vanuit zelfstandige en autonome posities het beste te bedenken. En daar is het verhaal van de blauwe vogel weer; wij geven het beste van onszelf om het beste bij een ander tot ontwikkeling te brengen. Soms moet de dokter met het behandelplan door de zorgvraag voorgaan, het is een voorwaarde. Zodra het enigszins mogelijk is neemt het onderwijs het weer over. Het is een onderdeel van onze beschaving dat je recht hebt op onderwijs, onderwijs dat mogelijkheden aan de leerling openbaart en helpt om kwaliteiten en talenten te ontdekken. Op sommige kinderdagcentra zijn kinderen ouder dan 4 jaar ontheven van de leerplicht. Door Passend onderwijs ontstond bij veel ouders de roep om aanspraak op het leerrecht van hun kind. En leren, dat doe je op school.'

'Mijn boodschap aan jullie, vertrouw op je vakmanschap, verbind je met meerdere disciplines aan de complexe vraagstukken, werk samen vanuit gelijkwaardigheid en innoveer, loop voorop en spreid de vleugels van jullie gemeenschappelijke kennis zo ver mogelijk uit. Dát zijn jullie verplicht aan deze bijzondere doelgroep, zodat het kind, de revalidant én de leerling het beste geboden kan worden. Werk gepassioneerd vanuit de kern van de missie, vanuit de historie en vanuit het verhaal van de organisatie: het verhaal van de Blauwe Vogel. Een oud verhaal met heel veel toekomst.'

